

Jubileuszowe spotkanie w osiemdziesiąte urodziny dr. hab. n. farm. Aleksandra Drygasa

Jan Majewski

Poznań

5 marca 2010 roku, w budynku ZG PTFarm w Warszawie, na posiedzeniu Zespołu Sekcji Historii Farmacji uczczono 80. urodziny dr. hab. n. farm. Aleksandra Drygasa (urodził się 20 stycznia 1930 roku w Krotoszynie).

Laudację na cześć Jubilata wygłosił dr n. farm. Jan Majewski, podkreślając szerokie spektrum Jego działań i zasług dla farmacji, szczególnie zaś dla historii farmacji i aptekarstwa.

Następnie dr hab. n. farm. Aleksander Drygas przedstawił okolicznościowy wykład pt. *Ten niesamowity i niezwykły XIX wiek. Jak się w nim miało europejskie aptekarstwo?*

Po świetnym, jak zwykle, wystąpieniu Jubilata, był czas na gratulacje i kwiaty oraz upominki. Od Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm, w imieniu całego Zespołu, duży bukiet z życzeniami złożyli: dr farm. Jan Majewski, dr Katarzyna Hanisz i mgr farm. Barbara Nowak. Natomiast list od Marka Twardowskiego, Podsekretarza Stanu Ministerstwa Zdrowia odczytał dr n. farm. Wojciech Giermaziak, zastępca dyrektora Departamentu Polityki Lekowej i Farmacji. W piśmie gratulacyjnym Podsekretarza Stanu czytamy: *...Jest mi niezmiernie miło, iż osoba tak zasłużona dla polskiej nauki i historii farmacji jak Pan, zostanie nagrodzona w ten właśnie sposób. Poetyką pochwały zajmował się Hermogenes z Tarsu w II wieku n.e. Należy zatem uznać, iż dostąpi Pan zaszczytu, który ma swoją wielowiekową tradycję i który jest tak naprawdę największym wyróżnieniem, jakim każde środowisko może wyróżnić znakomitego jego członka.*

W następnej części dr n. farm. Katarzyna Hanisz, odczytała bardzo osobisty list od dr. hab. farm. Michała H. Umbreita, emerytowanego prof. nadzw. UM w Poznaniu, w którym przywołane zostały m. in. kontakty autora listu z Jubilatą na przestrzeni około 60 lat: *Mile wspominam Twoje uczestnictwo na konferencji, którą zorganizowałem w Poznaniu. Był to pierwszy „Zjazd Farmaceutów Nieprofesjonalnych Twórców Sztuki”, gdzie na przyjęciu bawiłeś uczestników Zjazdu poznańskimi skeczami.*

Szanowny Jubilat – dr. hab. farm. Aleksander Drygas

Dalej prof. M.H. Umbreit, zwrócił uwagę, że: *Twoje bardzo ciekawe artykuły w prasie farmaceutycznej i nasze następne liczne spotkania w gronie historyków farmacji pozwoliło mi zapoznać się z Twoim dorobkiem naukowym w tej dziedzinie. Także z przyjemnością przyjąłem zaproponowane przez Radę Wydziału Farmaceutycznego w Poznaniu zaszczytne uczestnictwo w Wydziałowej Komisji ds. Oceny Dorobku Naukowego dr. farm. Aleksandra Drygasa*

– w związku z ubieganiem się o wszczęcie przewodu habilitacyjnego. Na koniec prof. M.H. Umbreit przekazał Jubilatowi życzenia na dalszą długą drogę pracowitego życia.

Urodzinowe serdeczności w formie... wiersza przesłał dr n. farm. lek. med. Piotr W. Gorski, z Dinslaken (Niemcy):

*Aleksander wielki
w historii farmacji
z metod wszelkich
znany i z swej racji.
Wersetów podziękii
żeś mężniał z nami
dotączył do piosenki
z dwustoma latami.*

(tekst brawurowo odczytała dr Katarzyna Hanisz)

Po części oficjalnej wszyscy uczestnicy złożyli Jubilatowi wyrazy sympatii i życzenia. Ten z właściwym sobie temperamentem, dzielnie stawiał czoła „chwilii” nie kryjąc wzruszenia.

Przy uroczystym obiedzie wzniesiono toast za pomysłność i odśpiewano tradycyjne „Sto lat” i więcej. *Ad multos annos*, Drogi Jubilacie.

Laudacja z okazji osiemdziesiątych urodzin dr. hab. farm. Aleksandra Drygasa

Jan Majewski

Wielkopolanin, farmaceuta, wieloletni wykładowca w Akademii Medycznej w Gdańsku, autor skryptów, kilku książek, m.in. „Dzieje aptekarstwa na Ziemi Gdańskiej w latach 1920–1990”, „Kształtowanie się podstaw prawnych aptekarstwa w przekroju dziejowym. Studia nad podstawowymi źródłami do dziejów farmacji europejskiej i polskiej” oraz wysmakowanych albumów historycznych: „Apteka Pod Złotym Lwem w Toruniu”, „Apteka Pod Orłem w Trzemesznie” oraz ponad 350 artykułów; nadto współorganizator Muzeum Farmaceutycznego w Gdańsku, „Honorowy Aptekarz roku 2004”, laureat wielu wyróżnień i nagród, do tego dusza artystyczna – o czym może nie każdy z Państwa wie.

Szanowne Panie i Panowie, Koledzy, najkrócej: świętujemy osiemdziesiąte urodziny dr. hab. farm. Aleksandra Drygasa.

Nasz Jubilat urodził się 20 stycznia 1930 roku w Krotoszynie Wielkopolskim, jako syn Kazimierza (nauczyciela) i Jadwigi z domu Jajor. Do wybuchu drugiej wojny światowej ukończył trzy klasy Publicznej Szkoły Powszechnej w Ludwinowie, pow. Jarocin, gdzie jego ojciec był kierownikiem szkoły. W sierpniu 1939 r. został zmobilizowany do czynnej służby wojskowej; uczestniczył w walkach armii gen. Tadeusza Kutrzeby nad Bzurą, a pod Kutnem dostał się do niewoli niemieckiej.

W dniu 8 grudnia 1939 r. wraz z matką i młodszą siostrą Teresą został wyrzucony z budynku szkolnego i wywieziony do Żarnowa w Generalnej Guberni. Tam podjął naukę w polskiej szkole z ograniczonym zakresem nauczania (m.in. bez historii i geografii) i ukończył trzy dalsze klasy. Pierwszą klasę gimnazjum zaliczył na tajnych kompletach w Białaczowie koło Końskich.

W lutym 1945 r. cała rodzina przygodnym transportem kolejowo-towarowo-wojskowym wróciła w rodzinne strony – w Poznańskie do Krotoszyna. Ojciec także szczęśliwie wrócił ze stalagu. Jeszcze w tym samym miesiącu podjął naukę w drugiej klasie uruchomionego już Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Hugona Kołłątaja w Krotoszynie. Po zdaniu małej matury wstąpił do nowo utworzonego Prywatnego Liceum Drogistowskiego w Krotoszynie, gdzie w czerwcu 1949 r. zdał tzw. dużą maturę. Następnie z przeszkodami, za sprawą socjalistycznej organizacji młodzieżowej w Krotoszynie, do której nie należał, zapisał się na Wydział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego. Studia ukończył w 1953 r. już na Akademii Medycznej, gdzie otrzymał dyplom magistra farmacji.

Z nakazu podjął pracę w Przedsiębiorstwie Aptek w Szczecinie, w Aptece Społecznej nr 3 (Al. Piastów 60). Po półtora roku udało mu się przenieść do Przedsiębiorstwa Aptek w Poznaniu, najpierw w oddziale we Wrześni, potem w aptecce przy ul. Staszcza, w końcu podjął też obowiązki inspektora aptek. Na tym stanowisku pracował ponad trzy lata, po czym, w latach 1958–1960, został powołany do odbycia dwuletniej służby wojskowej w Gubinie n/Nysą, gdzie był kierownikiem apteki garnizonowej. Po odbyciu służby wojskowej przeprowadził się do Gdańska i z tym miastem związał się na stałe, aż do przejścia na emeryturę w 1995 r.

W listopadzie 1960 r. został zatrudniony w Gdańskim Zarządzie Aptek, jako inspektor aptek. Pracę tę łączył z działalnością dydaktyczno-oświatową w Zrzeszeniu Drogistów Polskich w Gdańsku, będąc wykładowcą na kursach dokształcania drogistów. Był współautorem podręcznika dla nich pt. „*Towaroznawstwo zielarskie i środków leczniczych*” (PZWS Warszawa 1971). Początek lat 70. stał się dla mgra Aleksandra Drygasa okresem zainteresowań dziejami aptekarstwa na Ziemi Gdańskiej. Na pewno przyczyniły się do tego wyjazdy i terenowe obserwacje w charakterze inspektora aptek. Kilkuletnie, intensywne badania i poszukiwania materiałów źródłowych zostały sfinalizowane w rozprawie doktorskiej pt. „*Gdańskie aptekarstwo w ciągu wieków, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów aptekarstwa na Ziemi Gdańskiej w latach 1920–1976*”, obronioną na Wydziale Farmaceutycznym AM w Gdańsku 25 października 1977 r.

Uzyskany doktorat z historii farmacji otworzył dr. Aleksandrowi Drygasowi drogę do pracy

naukowo-dydaktycznej w Akademii Medycznej w Gdańsku, która rozpoczęła się 1 października 1978 r. Zaczęły się pojawiać jego ciekawe prace, publikowane najpierw w miejscowym periodyku „Jantarowe Szlaki” i „Roczniku Gdańskim”, a później w „Farmacji Polskiej”, której cały czas pozostaje wiernym autorem.

W 1983 r. w Wydawnictwie Ossolineum, ukazała się bardzo cenna praca pt. „Aptekarstwo gdańskie 1399–1939”, którą zgłosił w grudniu 1985 r. jako rozprawę habilitacyjną. Kolokwium habilitacyjne złożył przed Radą Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Gdańsku z wynikiem *summa cum laude*. Uchwała Rady Wydziału o nadaniu dr. Aleksandrowi Drygasowi stopnia doktora habilitowanego nauk farmaceutycznych w zakresie historii farmacji nie została jednak w 1986 r. zatwierdzona przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną ds. Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów.

W tym samym czasie otrzymał zaproszenie od prof. Tadeusza Brzezińskiego do napisania dwóch farmaceutycznych rozdziałów w przygotowywanym opracowaniu historii medycyny. Podręcznik ten ukazał się w 1988 r., drugie wydanie poprawione i uzupełnione w 1995 r., a kolejne w 2000 r.

Na zamówienie znanych zespołów redakcyjnych opracowywał życiorysy-biografie zasłużonych ludzi do „Polskiego Słownika Biograficznego” (Wydawnictwo PAN i Ossolineum) oraz do „Słownika Biograficznego Pomorza Nadwiślańskiego” (Wydawnictwo Gdańskiego Towarzystwa Naukowego i Uniwersytetu Gdańskiego).

Ponadto napisał skrypt dla studentów „Zarys dziejów farmacji” (dwa wydania: 1981 i 1994, Akademia Medyczna w Gdańsku). Również w 1994 r., nakładem Akademii Medycznej w Gdańsku, wydał „Dzieje aptekarstwa na Ziemi Gdańskiej w latach 1920–1990”, będące poszerzoną pracą doktorską. Był autorem licznych artykułów popularnych i naukowych oraz kilku książek. Swoje artykuły zamieszczał też w opracowaniach zbiorowych.

Godnym szczególnej uwagi jest cykl 12. artykułów poświęconych problemom warsztatowym historyka farmacji (opublikowany w „Farmacji Polskiej”) – jest to swego rodzaju poradnik praktyczny dla młodych farmaceutów zafascynowanych historią farmacji.

Z dniem 1 września 1987 r. nasz Jubilat powołany został na stanowisko zastępcy dyrektora Instytutu Medycyny Społecznej AM w Gdańsku na trzy lata, a okres ten przedłużano do odwołania.

30 września 1995 r., po 17 latach pracy w Akademii Medycznej w Gdańsku, doktor Aleksander Drygas przeszedł na emeryturę. W tym czasie, jako nauczyciel akademicki, był opiekunem 40 prac magisterskich. Jednak nie przerwał pracy naukowej i nadal zajmował się historią farmacji.

Za namową prof. Witolda Włodzimierza Głowackiego rozpoczął na Wydziale Farmaceutycznym

Dr Jan Majewski wręcza kwiaty dr. hab. Aleksandrowi Drygasowi

Akademii Medycznej w Poznaniu starania o habilitację. W maju 1999 r. przedłożył monumentalną rozprawę habilitacyjną „Kształtowanie się podstaw prawnych aptekarstwa w przekroju dziejowym. Studia nad podstawowymi źródłami do dziejów farmacji europejskiej i polskiej”. Praca wydana została za zgodą Senackiej Komisji Wydawnictw przez Akademię Medyczną w Gdańsku w latach 1995–1999 r. Opracowanie to składa się z pięciu woluminów. Celem pracy było stworzenie pełnej syntezy kształtowania się podstaw prawnych aptekarstwa polskiego, z uwzględnieniem wptywów europejskich w tym zakresie, nadając całej rozprawie priorytetowe znaczenie w historycznych studiach nad farmaceutycznymi regulacjami prawnymi – taką ocenę przedstawił prof. Jerzy Masiakowski w „Farmacji Polskiej” (2001, vol. 57, nr 12, str. 583).

Po przejściu na emeryturę pracował nadal w aptekach; opracował „Dzieje Apteki Pod Lwem w Inowrocławiu” (2001), wydane przez Wydawnictwo ADI w Łodzi (staraniem rodziny aptekarza Tadeusza Molla). W serii „Najstynniejsze polskie apteki – APTEKI DBAM O ZDROWIE” – opublikował monografie: „Apteka Pod Złotym Lwem w Toruniu” (2006), „Apteka Pod Orłem w Trzemesznie” (2008) – są to albumowe opracowania historii aptek.

Niemalży wkład wniósł do współorganizacji Muzeum Farmacji w Gdańsku, początkowo jako Izby Pamiątek Farmaceutycznych, otwartej 16 września 1979 r. podczas XI Naukowego Zjazdu PTFarm.

Jubilat jest farmaceutą uzdolnionym artystycznie: pisze wiersze, słynie z lekkiego pióra i wielkiego daru oratorskiego, plastycznie – rysuje i maluje. W latach 1956–1957 był członkiem zespołu Eksperymentalnego Teatru „Kuźnica” w Domu Drukarza w Poznaniu, m.in. grał na scenie Starego Aptekarza w inscenizacji powieści Kornela Makuszyńskiego „List z tamtego świata”. Warto też przypomnieć, że twórczość artystyczna i poetycko-rysunkowa dra Aleksandra

Drygasa znalazła miejsce w jednym z rozdziałów pracy magisterskiej wykonanej na Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej w Łodzi, a poświęconej farmaceutom – nieprofesjonalnym twórcom sztuki (realizowanej pod kierunkiem dr n. farm. Katarzyny Hanisz). Natomiast niektóre fraszki, limeryki czy okazjonalne wiersze wydrukowane zostały w książce „*Apothecare necesse est ...*”, wydanej przez Naczelną Izbę Aptekarską (2007).

Jubilat należy do ścisłego grona najbardziej twórczych i aktywnych polskich historyków farmacji, jest autorem ponad 350. publikacji. Jego dorobek naukowy odznacza się istotnymi w naukach farmaceutycznych osiągnięciami z zakresu historii farmacji. Nadal ze znanostwem popularyzuje nie tylko polskie aptekarstwo.

Doceniono Jego dokonania naukowo-popularyzatorskie. Został uhonorowany prestiżowym tytułem „Honorowy Aptekarz roku 2004”, z certyfikatem

nadany przez Pomorsko-Kujawską Kapitułę Okręgowej Izby Aptekarskiej w Bydgoszczy, ze statuetką Galena. Ponadto wyróżniony został Odznaką Honorową „Zasłużony Ziemi Gdańskiej”, w 1984 r. i 1987 r. otrzymał nagrodę Rektora AM w Gdańsku, a w 1988 r. nagrodę Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk jako współautor pracy „*Historia medycyny*” (pod red. Tadeusza Brzezińskiego).

Do pełnego portretu Jubilata należy dodać, iż od 1975 roku jest mężem Katarzyny z d. Zakrzewskiej oraz szczęśliwym ojcem czworga dzieci: córek Aleksandry (1978), Marianny (1979), Katarzyny (1986) i syna Andrzeja (1982).

Dziękujemy Tobie, Kochany Aleksandrze i... prosimy o więcej! Dasz radę na pewno – jak mawiają dziś młodzi. Gdyby co, obiecujemy – POMOŻEMY!!!

Otrzymano: 2010.03.08 · Zaakceptowano: 2010.03.15